

FORSKELLIGHEDER, MODSÆTNINGER OG MULIGHEDER

—
Samarbejde mellem skoler og
lokale aktører

DPU - DANMARKS INSTITUT FOR PÆDAGOGIK OG UDDANNELSE

AARHUS UNIVERSITET

ÅBEN SKOLE
4. SEPTEMBER 2019

LARS EMMERIK DAMGAARD KNUDSEN
LEKTOR

FORSKELLE SOM MULIGHEDER – ET PÆDAGOGISK SPROG FOR ÅBEN SKOLE

Didaktiske positioner

- Dannelse
- Læring
- Kompetence
- Kreativitet

Teori og praksisrelationer

- Dikotomi
- Polær
- Fusion
- Dialektik

Betingelsesstrukturer

- Finansiering
- Organisering
- Didaktik & pædagogik

DIALEKTISK TILGANG TIL MANGEARTEDE FORSKELLE (HØJRUP 2002)

- Forskelligheder mellem positioner hviler på en gensidig afhængighed af hinanden
- Positionerne klarer vilkårene forskelligt
- Dette definerer relationerne mellem positionerne.
- Det er muligt at træde ud af relationerne og se dem på afstand
- Denne afstand kan vise relationernes art
- Og give mulighed for inspiration til at udvikle dem.

NYE TENDENSER – NYE MULIGHEDER?

- Krav om læringsmål lettes
 - *Mere plads til andre mål?*
- Foreløbig evaluering af skolereform fremhæver åben skole ift variation af undervisningen på lange skoledage
 - *Større behov for andre arbejdsformer?*
- Understøttende undervisning gives rum for færre timer men mere samarbejde ml lærere og pædagoger fx til åben skole
 - *Bedre muligheder for organiseringen?*

FOLKESKOLELOVEN OM ÅBEN SKOLE

”§ 3, Stk. 4. **Skolerne indgår i samarbejder, herunder i form af partnerskaber**, med lokalsamfundets kultur-, folkeoplysnings-, idræts- og foreningsliv og kunst- og kulturskoler, med lokale fritids- og klubtilbud og med de kommunale eller kommunalt støttede musikskoler og ungdomsskoler, der kan **bidrage til opfyldelsen af folkeskolens formål og mål** for folkeskolens fag og obligatoriske emner. Kommunalbestyrelsen fastlægger mål og rammer for skolernes samarbejder, og skolebestyrelsen fastsætter principper for samarbejdet.

Stk. 5. Som led i de i stk. 4 nævnte samarbejder kan skolens leder beslutte, at **personer, der ikke er ansat ved kommunens skolevæsen, i begrænset omfang kan varetage undervisningsopgaver** i folkeskolens fag og obligatoriske emner og understøttende undervisning.

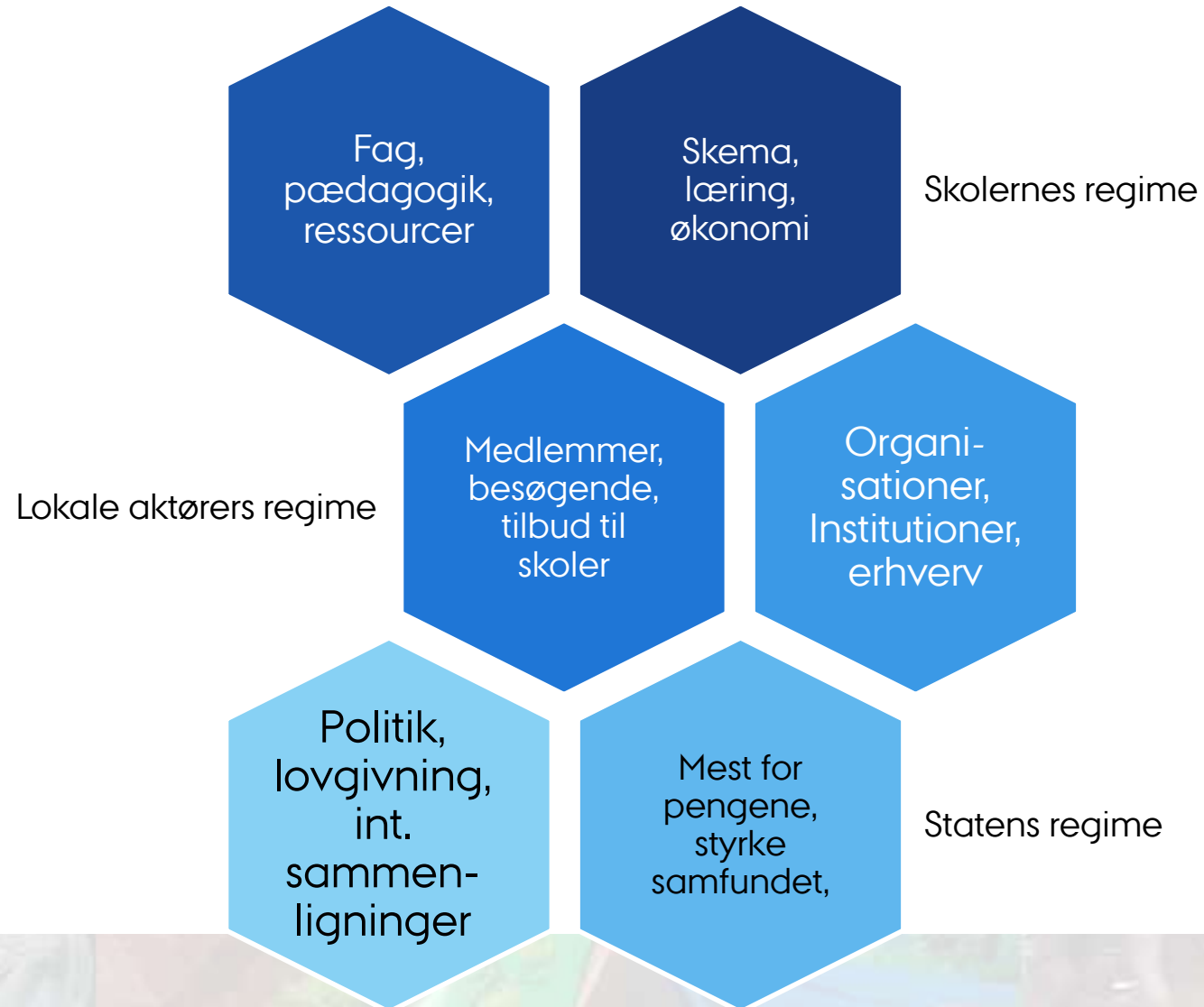
En definerende 'kvalitet':

- Uklart indholdsmæssigt
- Uklart pædagogisk
- Uklart organisatorisk

EN IDE MED MANGE INTERESSER

- OG MANGE FORSKELLIGE REGIMER

TILGANGE TIL LOKALT SAMSPIL (LEVINSEN ET AL 2019)

- Kommunitarisme
 - At skabe helhed i samfundet
- Liberalisme / pluralisme
 - At styrke forskellighederne og fastholde dem
- Social kapital
 - At fremme demokratisk deltagelse og skabe empowerment
- Avantgarde
 - Lokale aktører går forrest
- Supplement
 - Lokale aktører løser udvalgte opgaver sammen med skoler
- Erstatning
 - Lokale aktører erstatter lærere, fordi de kan gøre det billigere/gratis

HVORFOR *ÅBEN* SKOLE? HAR DEN DA VÆRET LUKKET?

SKOLENS HISTORIE

- Skolen begynder sit liv som institution med at være lokalt forankret hos degnen og præsten, og læreren havde sit øvrige liv tæt på skolen.
- Undervisningen var tilpasset landbrugets cyklus.
- Billeder af Plessenske skoler fra Sydsjælland, der åbnede i 1724.

PROFESSIONALISERINGEN AF LÆRERARBEJDET

1789: Skolekommission nedsættes

1791: Blaagaard Seminarium åbner

1814: Lov om undervisningspligt

1960: Læreruddannelse stigende grad akademisk.

1993: Formål og centrale kundskabs- og
færdighedsområder for folkeskolens fag

2001: Klare Mål med bindende slutmål for de centrale
kundskabs- og færdighedsområder

2003: Fælles Mål som afløser for Klare Mål.

2013: Forenklede Fælles Mål: elevernes læringsudbytte.

DIDAKTISKE ÅBNINGER MOD LOKALSAMFUNDET

Ekskursioner

Udeskoler

Praktik

Konfirmations-
forberedelse

Virksomhedsbesøg

Museumsbesøg

SSP samarbejde

Foredrag

Koncerter

Teater

Naturcentre

Skoletjenester

Udflugter

PÆDAGOGISK INSPIRATION FOR ÅBEN SKOLE

- Museumsdidaktikken
 - Udeskolepædagogikken
 - Naturvejledning
 - Naturcentre
 - Oplevelsescentre
 - Skolehaver
 - Innovationspædagogikken
 - Nationale fagkonkurrencer
-
- Åben skole
 - Obligatorisk samarbejde
 - Ikke blot lærer-ildsjæle
 - Ikke blot 'læreren med sin klasse'
 - Alle fag, alle skoler
 - Ikke-lærer kan undervise

PÆDAOGISKE FORSKELLE – FAG, INSTITUTIONER OG TILGANGE

DPU - DANMARKS INSTITUT FOR PÆDAGOGIK OG UDDANNELSE

AARHUS UNIVERSITET

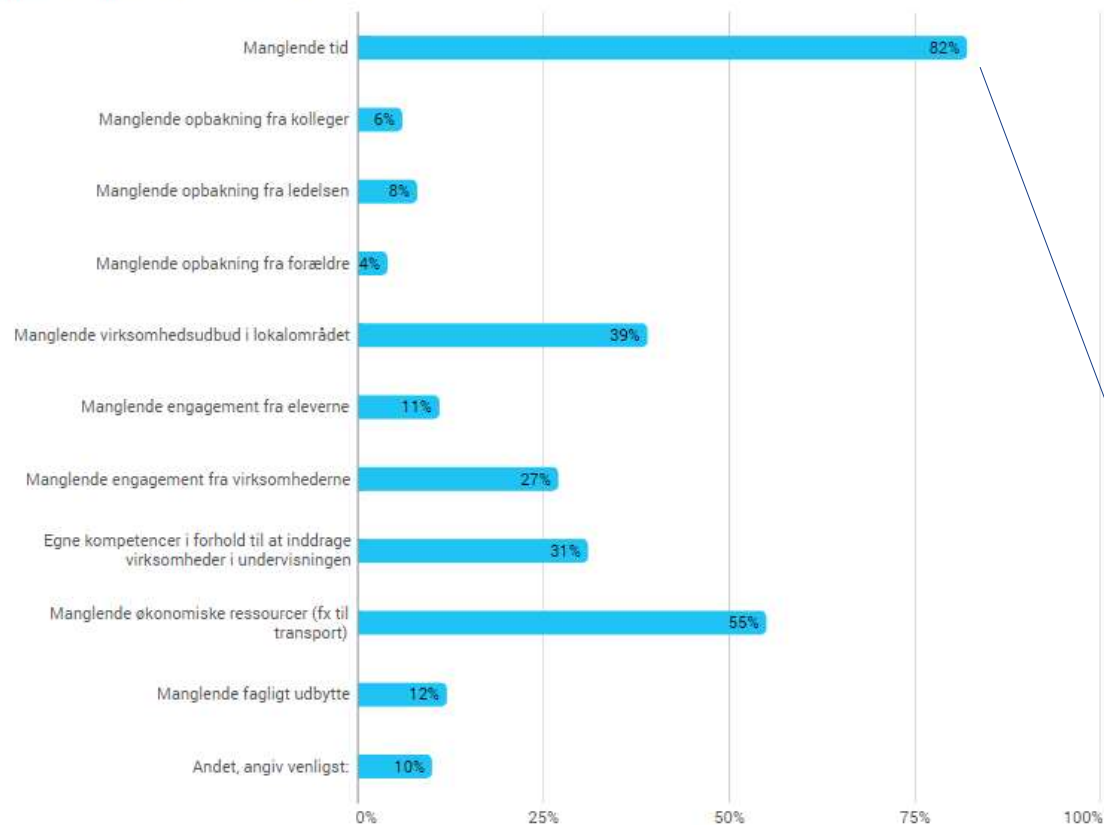
ÅBEN SKOLE
4. SEPTEMBER 2019

LARS EMMERIK DAMGAARD KNUDSEN
LEKTOR

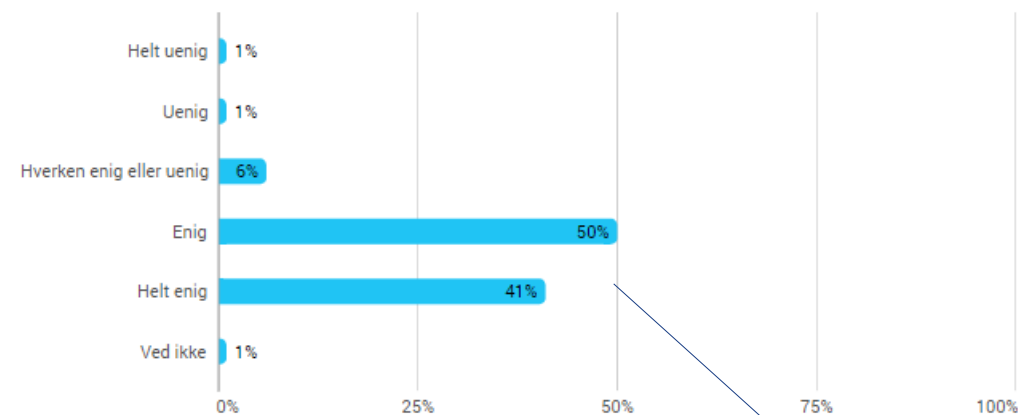

NATURFAGS- OG MATEMATIKLÆRERE: "SKOLE-VIRKSOMHEDSSAMARBEJDE STYRKER ELEVERNES MOTIVATION OG LÆRING"

4.2 Hvad er de største barrierer for mere skole-virksomhedssamarbejde i forbindelse med din undervisning? Det er muligt at vælge flere svarkategorier

Jeg kan bruge et skole-virksomhedssamarbejde til at skabe variation i skoledagen

Udtryk for:

- Behovet for uddybning af potentialer i åben skole
- Forklaring af hvad åben skole er og kan didaktisk

Udtryk for:

- Behovet for variation
- Potentialiet i åben skole

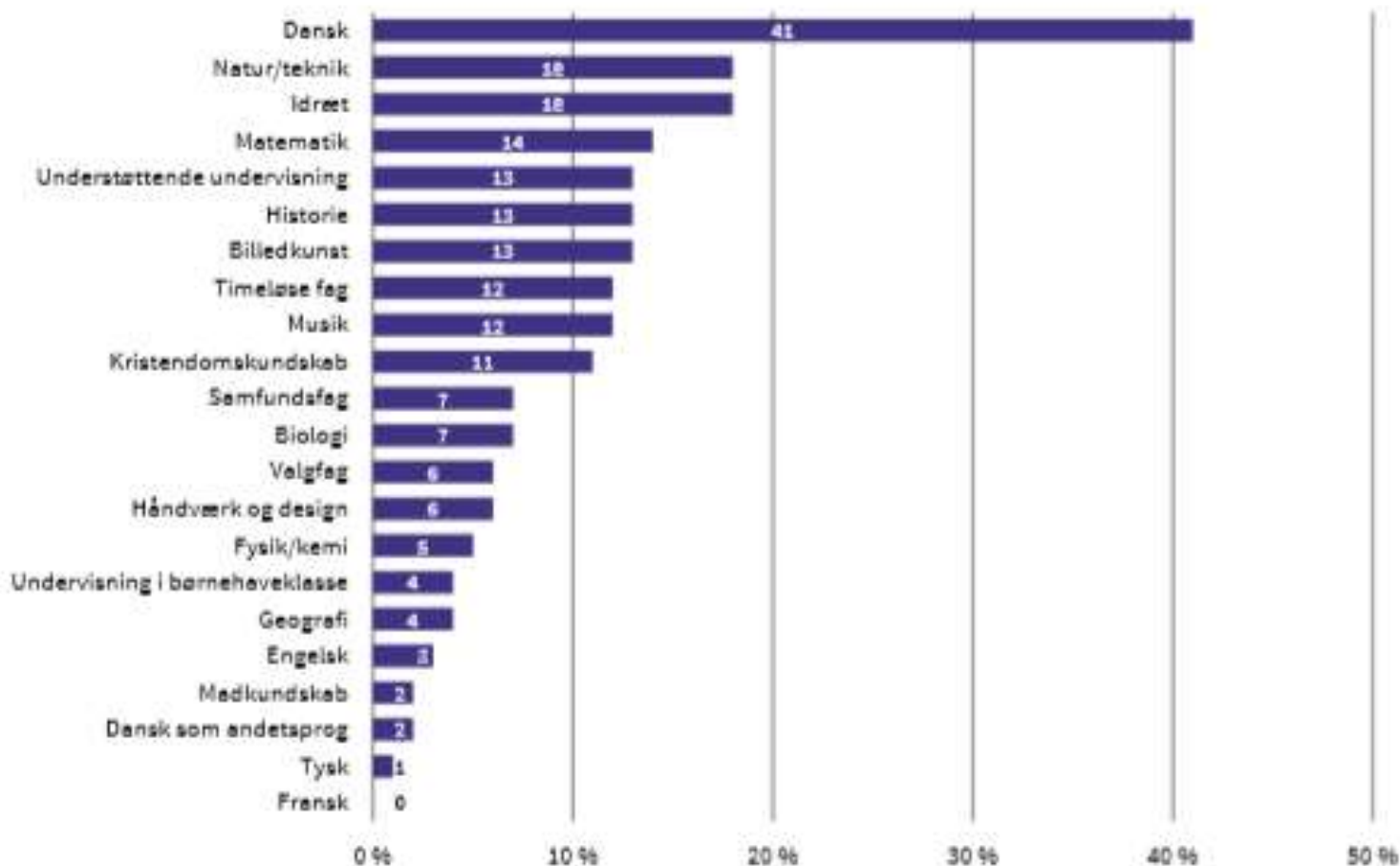
KILDE: [HTTPS://WWW.NVHUS.DK/NYHEDER/NATURFAGS-OG-MATEMATIKLÆRERE-SKOLE-VIRKSOMHEDSSAMARBEJDE-STYRKER-ELEVERNES-MOTIVATION-OG-LÆRING/](https://www.nvhus.dk/nyheder/naturfags-og-matematiklaerere-skole-virksomhedssamarbejde-styrker-elevernes-motivation-og-laering/)

Åben skole – en kortlægning af skolernes samarbejde med omverden
Åben skole
Danmarks Evalueringsinstitut (2018)

FIGUR 2.6

Hvilke fag indgik i forløbet med den eksterne samarbejdspartner? (N = 544)

Kilde: spørgeskemaundersøgelse blandt lærere og pædagoger gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2018.

Note: Ved dette spørgsmål har respondenterne haft mulighed for at angive flere svar, og totalen kan derfor summe op til mere end 100 %.

Note: Spørgsmålet er blevet stillet med henblik på den senest anvendte samarbejdspartner.

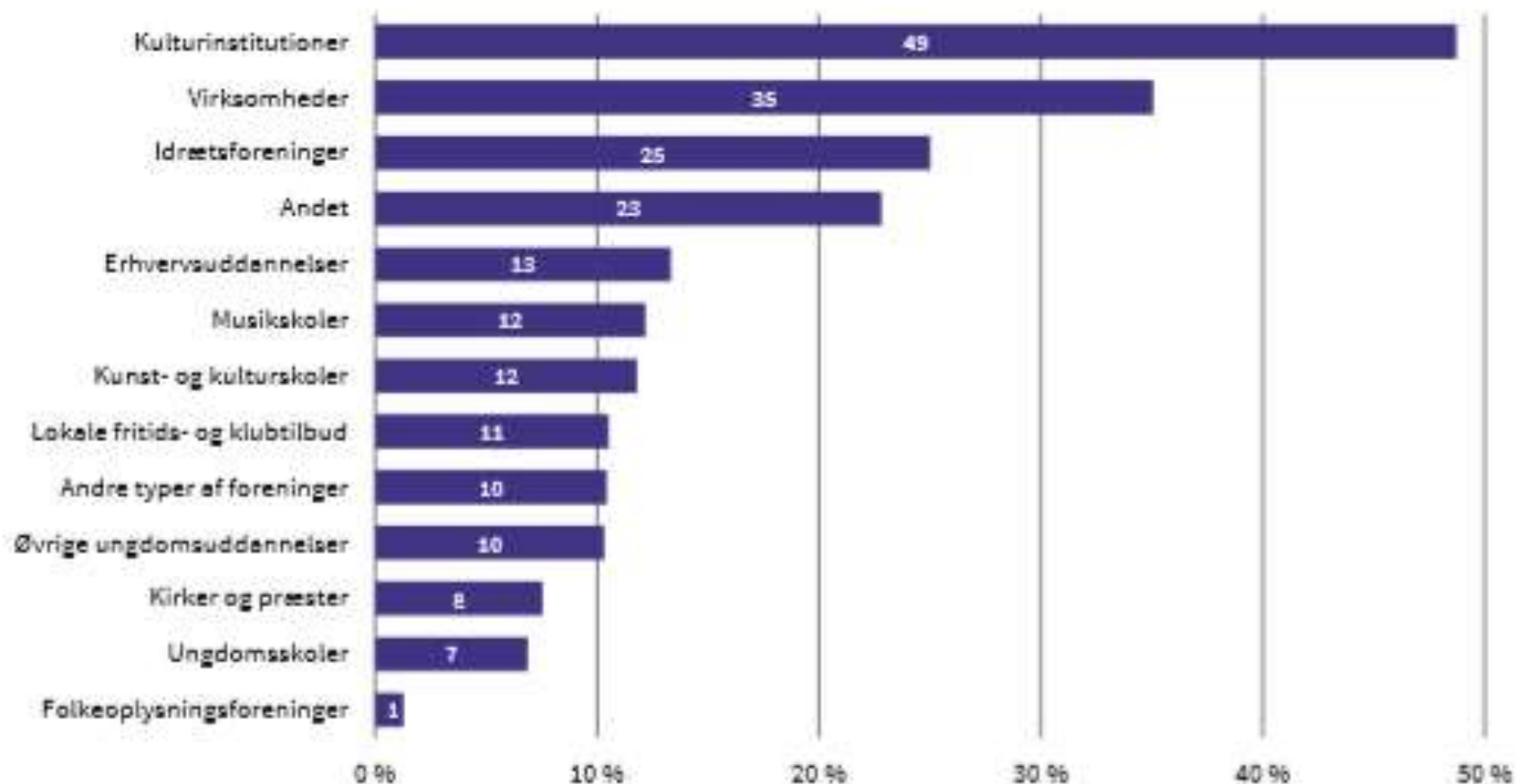
Note: Respondenterne er blevet spurgt "hvilke fag eller timer undervisningen var en del af?".

Åben skole – en kortlægning af skolernes samarbejde med omverden
Åben skole
Danmarks Evalueringsinstitut
(2018)

FIGUR 2.1

Hvilke samarbejdspartnere har du haft i forbindelse med din undervisning i indeværende skoleår (skoleåret 2017/18)? (N = 544)

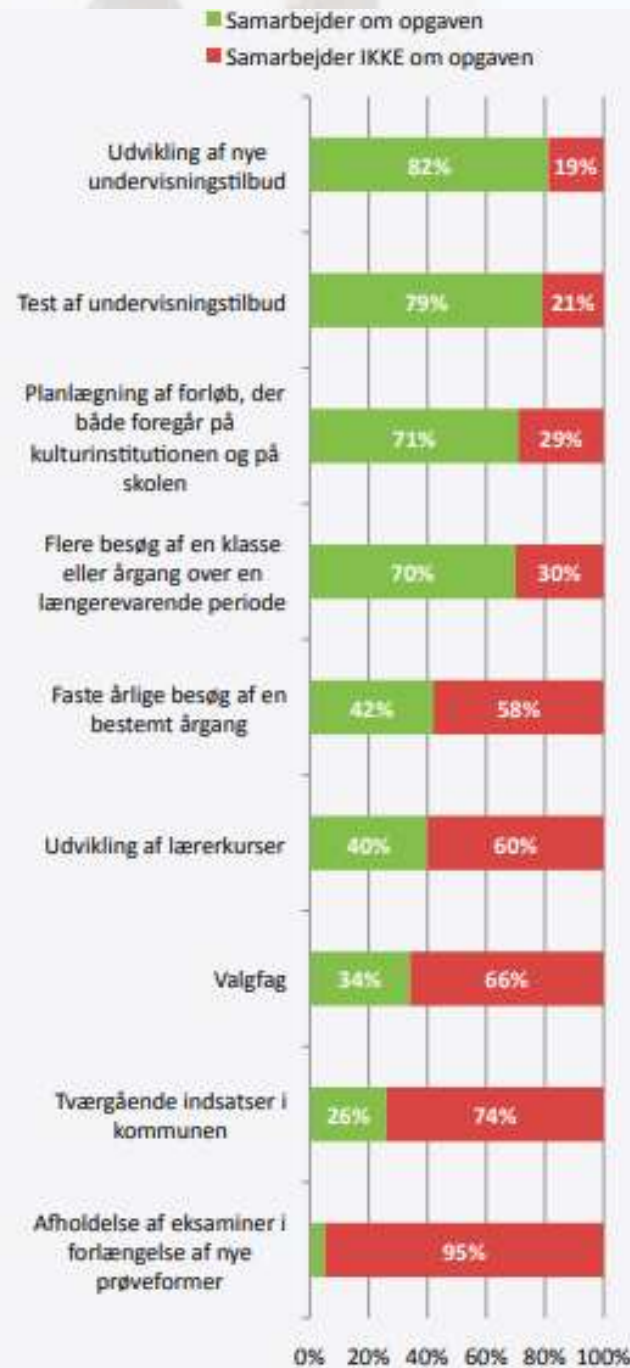
Kilde: spørgeskemaundersøgelse blandt lærere og pædagoger gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2018.

Note: Ved dette spørgsmål har respondenterne haft mulighed for at angive flere svar, og totalen kan derfor summe op til mere end 100 %.

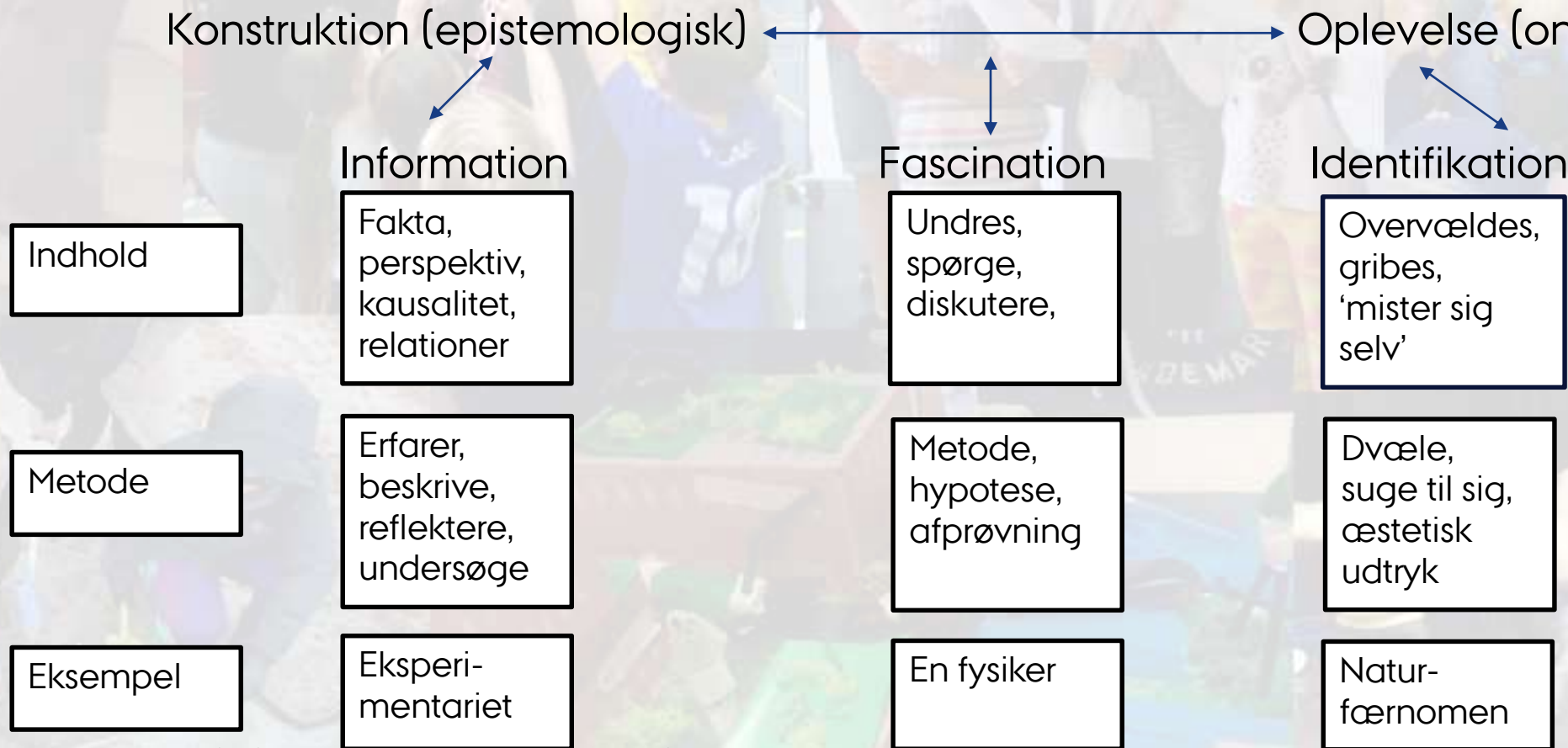
FORSKELLIGE SAMARBEJDSFORMER

- Skole og lokale aktører deler opgaverne i mellem sig
- Bruger hinandens ressourcer
- Fastholder forskelle

Kilde: Nationalt netværk af skoletjenesters spørgeskema til kulturinstitutioner/eksterne læringsmiljøer 2016. N = 132-146.
Note: Figuren baserer sig på besvarelser fra spørgsmålet "Samarbejder I med grundskoler om følgende opgaver?" Se den fulde figur i kartlægningen "Samarbejder og partnerskaber med skoler, kommuner, kulturinstitutioner og eksterne læringsmiljøer".

FORSKELLIGE MÅDER AT BRUGE AUTENTICITET DIDAKTISK (KNUDSEN ET AL, 2017)

ÅBEN SKOLE – ET PARADOKS

DPU - DANMARKS INSTITUT FOR PÆDAGOGIK OG UDDANNELSE

AARHUS UNIVERSITET

ÅBEN SKOLE
4. SEPTEMBER 2019

LARS EMMERIK DAMGAARD KNUDSEN
LEKTOR

ÅBEN SKOLE – ET PARADOKS

- Skole: *scholae*, som betyder "frihed fra produktion" på græsk
- Åben skole: Samarbejds- og partnerskabsaftaler er invitationer til produktion (i bred forstand) som en del af skolen.
- Der er et paradoks mellem skole og ikke-skole: Forskellige dele som forenes:
 - Ikke-lærere, & lærere, ikke-skoler & skole, ikke-undervisningsmateriale & uv materiale etc.
 - **Autentisk men didaktiseret...**

PÆDAGOGISK PARADOKS

Skolemester

*For meget af
det samme*

Mesterlære

*For lidt af det
samme*

PARADOKS -> STRATEGIER!

- Åben skole er et pædagogisk paradoks, som står i en i en didaktisk kiasme
- *Men: Paradokser er mindre interessante end de strategier, hvormed man forholder sig til dem. De løses som regel ved at*
 - Ignorere, gå uden om, omfavne, bygge broer, bygge murer
 - Ritualer, strategier, begreber, vaner, traditioner
- Fire strategier til forståelsen af og praksis i åben skole
 - Dannelse
 - Læring
 - Kompetence
 - Kreativitet

ÅBEN SKOLE SOM DANNELSE: FORMÅL

”Meningen er at gøre kunst og kultur til en del af børnenes hverdag, fra de er helt små. For kunst og kultur er en sensitiv vej til erkendelse og indsigt og giver som sådan en anden erfaring end den boglige læring ... Kunsten og kulturen spiller derfor en central rolle for at forme vores fællesskab og er derfor også meget relevant i folkeskolen, der ifølge **formålsparagraffen ‘skal forberede eleverne til deltagelse, medansvar, rettigheder og pligter i et samfund med frihed og folkestyre.’** Skolens virke skal derfor være præget af åndsfrihed, ligeværd og demokrati.”
(Kulturministeriet)

<http://www.kulturstyrelsen.dk/boern/skoleboern/aaben-skole-samarbejder/den-aabne-skole-saadan-griber-du-samarbejdet-med-skolen-an/>

ÅBEN SKOLE SOM LÆRING: MÅL

”Samarbejdet skal give størst mulig kvalitet og effekt på elevernes læring, trivsel og motivation. Læringsaktiviteter i den åbne skole skal altid tage udgangspunkt i folkeskolens formål og fagenes mål ...

Samarbejdet skal planlægges, så det understøtter Fælles Mål for

fagene. Samarbejdet med de lokale organisationer er et lovmæssigt krav. De kommunale eller kommunalt støttede musikskoler og ungdomsskoler har også en forpligtelse til at samarbejde med folkeskolerne. Der er således tale om en gensidig forpligtelse til at samarbejde.” **(Undervisningsministeriet)**

<https://www.uvm.dk/Uddannelser/Folkeskolen/Laering-og-laeringsmiljoe/Den-aabne-skole>

ÅBEN SKOLE SOM KOMPETENCE: PROBLEMORIENTERING

Projekt Virksomhedsudfordringer, Næstved:

*” Ved at lære at arbejde innovativt med aktuelle udfordringer **bliver de unge klædt godt på til deres fremtidige uddannelses- og arbejdsliv.** Samtidig er innovation og iværksætteri en central drivkraft for vækst og jobskabelse. Det kan give ny viden og idéer, som ved at blive omsat i konkrete produkter og processer kan skabe værdi for virksomheden og samfundet.”*
(Carsten Rasmussen, borgmester)

*” Som elev får du et anderledes undervisningsforløb. **Sammen med din klasse eller dit hold skal du løse en aktuel udfordring for en lokal virksomhed.** I forløbet vil du få værktøjer til og **indsigt i at arbejde innovativt.** Værktøjer der kan bruges i det senere arbejde på uddannelsen og i dit fremtidige arbejdsliv. Forløbet giver også indsigt i arbejde med andre problemorienterede opgaver. Der er mulighed for at vinde flotte præmier til holdet/klassen.”*

http://www.naestved.dk/Borger/SkoleUddannelse/Udviklingsprojekter/InnovationEntrepreneurskab/Projekt_virksomhedsudfordringer.aspx

ÅBEN SKOLE SOM KREATIVITET: AKTIVITET

”Ingen af de tre kunstnere betragtede sig selv som lærere og ønskede som sådan ikke at blive associeret med det. Det kom blandt andet til udtryk da klassen skulle prøve at lave lydcollager og en gruppe vendte tilbage til fremlæggelsen med beskeden om, at de ikke havde lavet noget men bare havde slappet af. I stedet for at diskutere med eleverne, hvorfor de ikke havde ignoreret opgaven, så blev kunstneren levende optaget af, hvad lyden af afslapning er og kunne være, og eftersom eleverne havde røget cigaretter, så kom eleverne hurtigt i tanke om, at lyden af at tænde en cigaret faktisk giver et godt lydbillede af afslapning.” (Kunstnere om åben skole – egne observationer).

FIRE FORTOLKNINGER AF ÅBEN SKOLE

Dannelse

og formål:

Medborgerskab
Personlig udvikling
Kulturministeriet

Læring og fagopdelte mål:

Synlighed
Evaluering
Undervisnings-
ministeriet

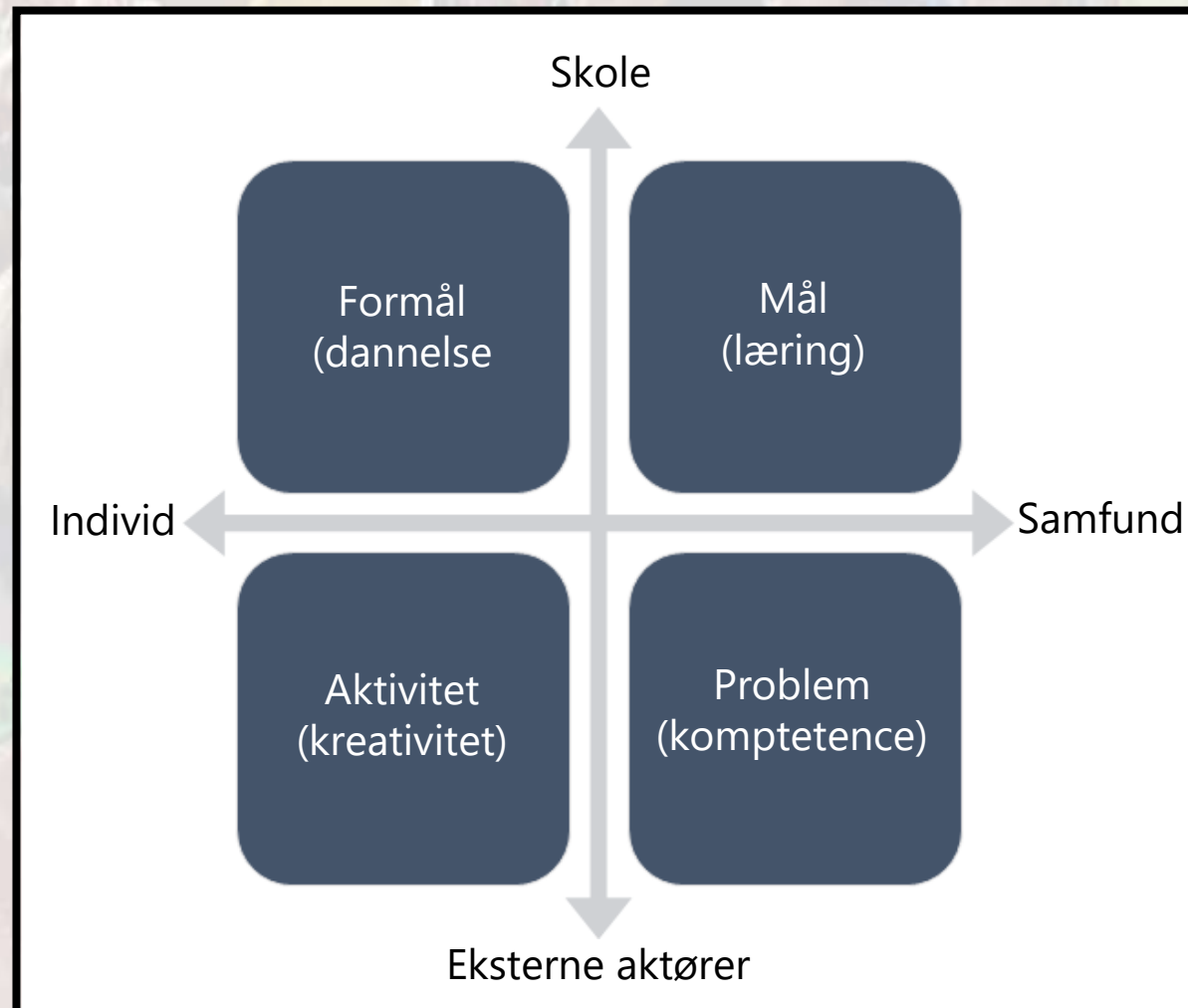
Kompetence og Problem-orientering:

Arbejdsliv
Samhørighed
Kommunernes
Landsforening

Kreativitet og aktivitet:

Sanselighed
Håndværk
Kunstmuseum &
Kunstnere

DIDAKTISKE POSITIONER & KONTRASTER

TEORI OG PRAKSIS

DPU - DANMARKS INSTITUT FOR PÆDAGOGIK OG UDDANNELSE

AARHUS UNIVERSITET

ÅBEN SKOLE
4. SEPTEMBER 2019

LARS EMMERIK DAMGAARD KNUDSEN
LEKTOR

TEORI OG PRAKSISDIDAKTIK

TEORI OG PRAKSIS

- Kommunernes Landsforening: ”I den åbne skole kan teori kobles med praksis, og eleverne kan producere ting, løse problemer i praksis etc. Det skaber flere veje ind i læringen, så alle elever får et fagligt udbytte gennem det at opleve, handle og forstå. Det giver også mulighed for at fremme elevernes nysgerrighed og lyst og evne til at eksperimentere.” (https://www.kl.dk/ImageVaultFiles/id_65002/cf_202/Den_åbne_skole.PDF)
- Et centralt punkt i åben skole (og uddannelse...)
- Et ældre men aldrig irrelevant spørgsmål med utallige variationer

TEORI OG PRAKSISDIDAKTIK

- I stedet for at spørge: 'Hvordan man kan forbinde teori og praksis?'
- Så foreslår jeg, at man spørger: *Hvordan kan man forstå og didaktisk bruge de forskellige relationer mellem teori- og praksisforståelser?*
- En digression til professionuddannelserne, som netop bygger på ideer om at knytte teori og praksis til hinanden.

TEORI- OG PRAKSISPROBLEMATIKKEN

—

●

Problemet er ikke, at studerende, oplever forskelle mellem praktiksted og uddannelsessted

●

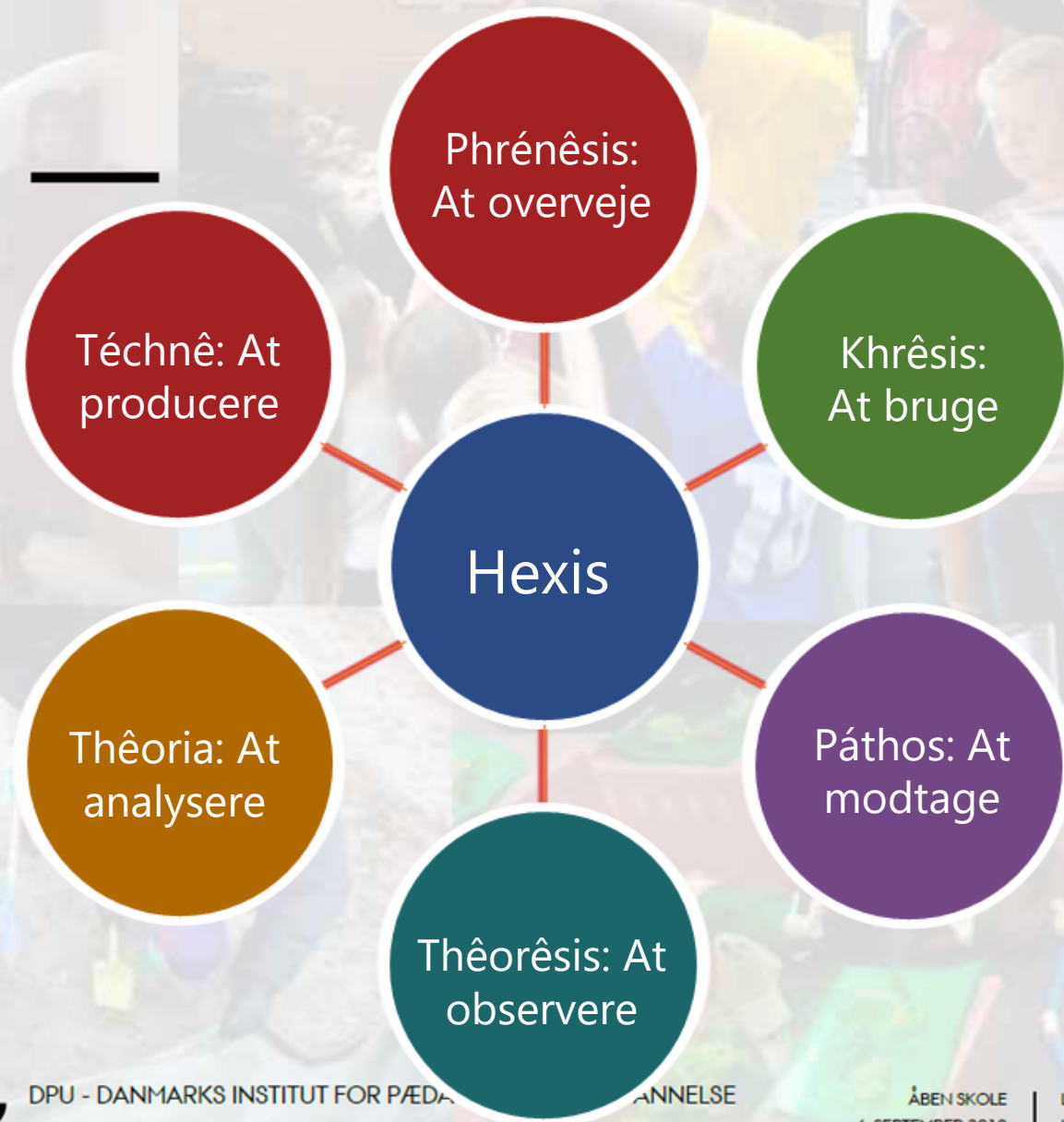
Problemet er heller ikke, at de har forskellige måder at forbinde stederne og teori og praksis på

●

Problemet er, at disse forskellige måder at forbinde teori og praksis på bliver brugt ureflekteret didaktisk på begge steder.

KUNDSKABSFORMER KAN UDVIDE VIDENSBEGREBERNE

- Hexis er kropslige dispositioner for viden og handling
- Hexis udgøres af kundskabsformerne er
- De er dyder for handling i bestemte situationer
- Teori og praksis i alle kundskabsformerne
- Udelukker ikke hinanden

Relationer	Ontologi	Hvad	Hvordan	Hvorfor	Kundskabsformer
Dikotomi: Hårde grænser	Dualisme Gensidigt udelukkende verdner. Model: T P	Teori: Logik, begreber, systemer, strukturer, Eller praksis: Erfaring, vane	Teori: Abstraktion, udenadslære, deduktivt Eller praksis: Afprøvning, observation.	Teori: Overblik, fagligt vokabular, Eller praksis: Rutine.	Teori: thêorêis Praksis: khrêsis
Polaritet: Bløde grænser.	Polært Adskilte og forbundne verdner gennem erfaringen. Model: T <--> P	Generaliserbar viden, fakta, metoder til afprøvning	Studere state of the art, induktiv og deduktiv, systematik, hypoteseafprøvning, udvikling, produktion	Indsigt i handlingsvejledning gennem afprøvning	Thêoria, poîêsis, khrêsis
Fusion: Ingen grænser	Holisme Måder at være på i én verden. Model: (T+P)	Politik, kulturer, æstetik, værdier, filosofi, religion	Kritisk analyse, induktiv, aktiv stillingtagen, eksperimenterer med udtryksformer, deltagelse, engagement, indignation	Udvikling af personlige og sociale værdier	Páthos, phrónesis
Dialektik: Vekslede grænser	Epistemologi At erkende gennem kontraster. Model: T->-<-P	Undersøgende, undrende, reflekterende, diskuterende, perspektiverende	Problem- eller emneorienteret, induktiv og deduktiv, analyserende, undersøgelsesmetoder	Skaber forståelse og perspektivrigdom gennem fordybelse	Thêoria, phrónesis

OPSUMMERING OG AFSLUTNING

DPU - DANMARKS INSTITUT FOR PÆDAGOGIK OG UDDANNELSE

AARHUS UNIVERSITET

ÅBEN SKOLE
4. SEPTEMBER 2019

LARS EMMERIK DAMGAARD KNUDSEN
LEKTOR

ÅBEN SKOLES PROBLEMATIK - OG SPROG TIL AT SE OG BRUGE RELATIONERNE MELLEM SKOLE OG EKSTERNE AKTØRER

Strategier & didaktiske positioner

- Dannelse
- Læring
- Kompetence
- Kreativitet

Teori og praksisrelationer

- Dikotomi
- Polær
- Fusion
- Dialektik

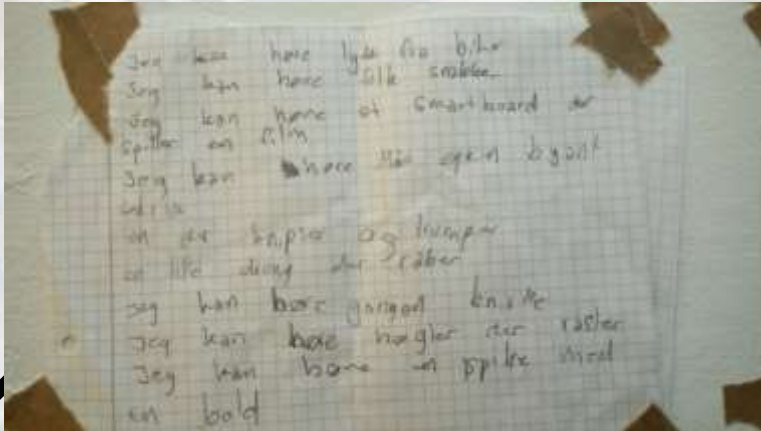
Betingelsesstrukturer

- Finansiering
- Organisering
- Didaktik & pædagogik

AT UNDERVISE *MED* OG IKKE MOD EN PROBLEMATIK

Brug sproget fra åben skoles problematik i arbejdet med moduler, forløb, undervisning og vejledning

- **Transparens:** Giver et fælles sprog for, hvorfor og hvordan dele og helhed varierer og relaterer sig til hinanden i forhold forventninger.
- **Alsidighed:** Brug de oplagte forskelle aktivt og lav gerne variationer

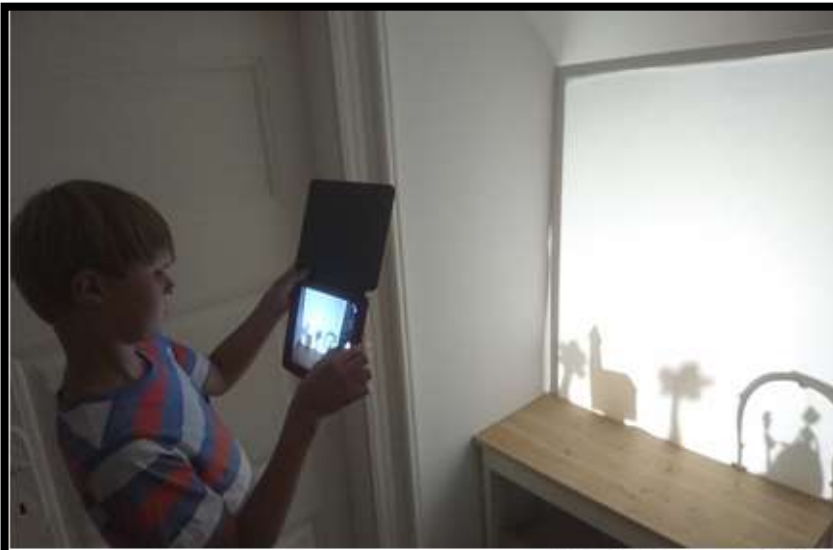
ALSIDIGHEDEN: AT ARBEJDE *MED* FORSKELLIGHEDERNE

- Ikke afgørende at finde én fortolkning. De er alle legitime.
- Forventninger
 - Hvad er mest hensigtsmæssigt: Hvor? Hvornår? Hvem? Hvordan? Hvorfor?
- Brug fortolkningerne til at tale om forskellighederne i:
 - ét forløb
 - mellem forskellige forløb
 - forskellige samarbejdsrelationer

RØNNEBÆKSHOLM

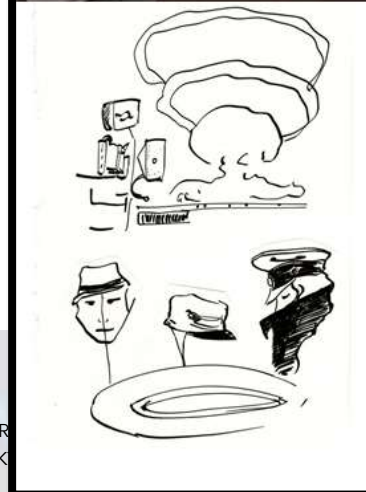
- Kropslig læring overskrider forskellene i åben skole
- Undersøgt og præsenteret som arts based research
- Udgivet i:
- Knudsen and Sørensen (2020). Open School as embodied learning. *International Journal of Education Through Art*. Forthcoming

ZEBU TEATER

EJBY BUNGEREN

TAK FOR OPMÆRKSOMHEDEN

DPU - DANMARKS INSTITUT FOR PÆDAGOGIK OG UDDANNELSE

AARHUS UNIVERSITET

ÅBEN SKOLE
4. SEPTEMBER 2019

LARS EMMERIK DAMGAARD KNUDSEN
LEKTOR

Lars Emmerik Damgaard Knudsen
Lektor /Associate professor, PhD.
DPU / Danish School of Education
Faculty of Arts, Aarhus Universitet
Tuborgvej 164
DK2400 København NV
Danmark / Denmark
Tlf 0045 3022 6763

Info reseach and activities: <http://www.dpu.dk/om/lada>

Research unit on Open School programme: <http://edu.au.dk/forskning/forskningsenheder/aaben-skole/>

AARHUS
UNIVERSITET